

Szerkesztő- és kiadó-hivatal:
 Budapest IV. hímez-utca és kalap-utca
 sarkán 1. szám.
 Csak bérmentes levelek fogadtnak el.
 Kéziratok vissza nem küldetnek.
 Előfizetési díj:
 Vidékre postán vagy helyben házhoz
 hordva:
 Egy évre 20.—
 Félévre 10.—
 Negyedévre 5.—
 Egy hóra 1.80
 Egy szám 6 krajczár.

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetések és nyiltíresek
 felvételnél árszabály szerint
 a kiadó hivatalban:
 Budapest IV. hímez-utca és kalap-utca
 sarkán 1. sz.
 Hirdetések felvételnek a külföldön:
 Bécsben: Oppdik A.-nál, Stubenbastei Nr. 2.
 Moson Rudolffnál, Seilerstätte Nr. 2.
 Haasenstejn és Voglernál, Wallischgasse 10.
 Daube G. L. és társánál, Wallzeile Nr. 12.
 Párizsban: Rudolf Mosse, 40, rue Notre Dame.
 des-Victaires (place de la Bourse).
 Frankfurtban a J. M. Daube G. L. és társánál.

Még egyszer a mérsékelt ellenzék.

Még egyszer a kell foglalkozunk a mérsékelt ellenzékkel s annak választási szövegével. Sok dolgunk e párttal, a parlamentnek e körülményeivel egy sem lesz az egész választási hadjárat alatt. Mindenek előtt kijelentjük, hogy a függetlenségi párt egészen tisztában van azzal, minő állást foglal el a mérsékelt ellenzékkel szemben a választás kereteiben. A hola függetlenségi pártunk reménye van a győzelemhez vagy csak a jelentékeny pártfőnökökhez is: ott jelöltet állít fel mind a kormány-párttal, mind a mérsékelt ellenzékkel szemben — akár külön-külön, akár együtt küzdenek ezek ellene. A hol pedig a függetlenségi párt a legkisebb töredéket képezi: ott a maga szavazatait s politikai súlyát föltétlenül a kormány-párt ellen s a mérsékelt ellenzék javára fogja a mérlegbe vetni. Mert a politikai becsület, az eszélyesség s a honfidelitással egyaránt parancsolja. S ehhez a függetlenségi pártunk semmi koalícióra szüksége nincs.

A mérsékelt ellenzék — nézetünk szerint — két föltevére alapítja politikai jövőjét. Az egyik az, hogy a fenálló közigazgatás alapon lehetséges az országot boldogítani s valódi nemzeti politikát követni. Ez a föltevés üres ábránd. Bármennyit érjen vagy ne érjen a 67-iki és 78-iki kiegyezés s legyen ez vagy ne legyen vívmány az előbbi állapotok képest: annyi bizonyos, hogy a nemzet anyagi és erkölcsi erőt rohamosan hanyatlant ebben a közigazgatásban. Mi ennek az oka? Bizonyára nem a rossz kormányzat s nem a sejtéjés parlament. E két tényező is bír hatással kétségtele nélkül, de nem döntő hatással. Az állapot főoka az, hogy a nemzet erőt nem a magyar állam céljaira központosították, hanem azok nagy részét idegen állami célok, Ausztriának állami céljaira fordították. Ezen az eredményen sem a mérsékelt ellenzék, sem semmiféle párt változtatni nem képes mindaddig, míg fenálló érintetlenül az a közigazgatás, mely épen a nemzeti erők kiközösítésére van fektetve.

S aztán a mérsékelt ellenzék vagy maga sem tudja, vagy ha tudja, nem meri kimondani, hogy ő mit ért a fenálló közigazgatás alatt. Ismételtük tegnap kérdéseinket. A közigazgatás kétféle. Olyan, mely fenállott az okkupáció és a 78-iki kiegyezés előtt s olyan, mely tényleg fenáll most. Melyik e kettő közül a mérsékelt ellenzék politikai bázisa? Sajátjának s vezéreinek nyilatkozatai után azt kellene hinnünk, hogy a 78 előtti. Jó — dekkor határozottan ki kell mondania, hogy ő a bosnyák foglaltat megsemmisíteni, a 78-iki várm. és bankjegyzészet haladéktalanul felmondani s mindkét téren a nemzeti érdekek politikáját érvényesíteni akarja. Ez nyílt és őszinte programm volna. Olyan programm, melynek felállítását nemcsak az eszély, hanem a nemzet iránti őszinteséget parancsoló kötelezőség is magával hozná. Ha a mérsékelt ellenzék ezt kimondja: vele ugyan-akkor sem egyesülhetünk, de ezéjla eléréséig

vele párhuzamosan s egymás mellett békén haladhatunk.

Ha pedig ezt ki nem mondja? No az esetben nem érthetünk a hallgatás alatt egyebet, mint azt, hogy politikai bázisát a bevégzett tények mostani állapota, más szóval a mostani közigazgatás képezi. Am ez esetben kénytelenek vagyunk a párt egész politikai szereplését talánynak, sőt ámitásnak tekintenünk, melybe a párt nagy része — megengedjük — jó hiszemmel megy bele, de mégis csak belemegy. Azt azonban nem engedhetjük, hogy belevigye a nemzetet is. Aból a gonosz játékból, melyet Tisza Kálmán 1875-ben lejtáztott, elég volt már. Ismétlést nem tölhetjük. S épen azért a teljes tárgyalgosság és szennvedélytelenség komoly szavával szólítjuk fel a mérsékelt ellenzékét, hogy e kérdésre megfelelni és a súlyos aggályokat eloszlatni kíséretse meg. Tudjuk, hogy ez belső szakadásra vezethet. De a párthoz tartozó komolyabb férfiak politikai önbecsületétől elvárjuk, hogy inkább pártjuk felbomlását, mintsem azt tűrjék el, hogy állásuk kétes, a nemzetre nézve homályos s törekvésük akarva, nem akarva, de eredményében valóságilag ámitó legyen.

Polemiaiba bocsátkozni nem akarunk. A két ellenzéknek hajba kapasát utánók s a markába nevétes elégtételét a kormány-pártnak nem akarnók megadni. De hát a dolgok és pártnevezetek tárgyalgosság komoly fejtegetése még nem harcz s mi erre akarunk alkalmat adni. Azért kell szólnunk a mérsékelt ellenzék másik felvetéséről is. S ez abból áll, hogy e párt komolyan hiszi, hogy kormányja jusa esetén bír elég erővel a mai közigazgatás is valódi nemzeti politikát folytatni. Ez az erők öntulbeesülésének üres ábrándja. Emlekezünk csak vissza a mérsékelt ellenzék, hogy ő, mikor tagjai bent voltak a kormány-pártban, tehát a kormányra és a dolgok intézésére közvetlen befolyással bírtak, ő még akkor sem volt képes még a készülődő rossz politikát is megakadályozni, — hogy lehetne tehát képes most a kormányon kívül vagy bár a kormányon is, a bevégzett tényeket megváltoztatni, azok eredményét megszüntetni?

Minden politikai elvnek sikerre jutás esetén megvan a maga elmaradhatlan következtetése, mely hatalmasabb a szereplők akaratánál. A függetlenségi párt többsége eo ipso megváltoztatja a mai helyzetét. Lehet, hogy egyelőre kedvezőtlenül, nola ezt fölténni a korona törvényessége iránti hit nem engedi — de elvégre bizonyosan a nemzet előnyére változtatja meg. Ha pedig a mérsékelt ellenzék jutna többségre: két következménytől meg nem szabadulhatna. Az egyik: közigazgatás állapontjának természeté; a másik pedig: a nyakába kapaszokó mai kormány-pártnak lefelé vonzó sulya. E két következménytől nincs menekülése. S ám ha így áll a dolog, a mérsékelt ellenzék férfiai tegyék szívükre kezüket s mondják meg őszintén, vajjon hihetik-e, hogy a nemzet dolgát valóságilag jobbra fordí-

hatják? Mi nem hihetjük. Ezért áthidalhatatlan köztünk s a mérsékelt ellenzék között az örvény, mely bennünket egymástól elválaszt.

Budapest, márcz. 23.

A képviselőház közgyűlése a bizottság a f. hó 24-én d. u. 5 órakor értekezletet tart, melyen a szegedi kir. bizottságról szóló törvény hatályának meghosszabbítására vonatkozó javaslat kerül tárgyalás alá.

Andrássy Gyula gróf képviselője költésége. Abauj megyének kormánypárti jeleit, Andrássy Gyula gróf fellépésével komolyan foglalkoznak. A nemes grófhoz, az ottani kormány-párt részéről a képviselői mandátum el fogadását iránt hivatalos felszólítás eddig ugyan még nem érkezett. A hivatalos felszólítás mindaddig késmi is fog, míg az ottani illetékes körök a grófnak Kassán szabadlevél programmal való megválasztását biztosnak nem tartják. Mint értesülünk, a gróf, magán uton való érintkezések után, a képviselőjelöltséget a fentebbi feltétel teljesítése esetén elfogadta.

A képviselőház igazságügyi bizottsága ma d. u. 5 órakor Horváth Lajos elnöke által tartott ülésében mindenekelőtt hitelesítette az általános kisajátítási törvényjavaslataknak hátralevő szakaszait és az átmeneti intézkedésekről szerkesztett új szakaszokat. Ezután tárgyalás alá vétették a emlékek fentartásáról szóló törvényjavaslat, melynek tárgyalásánál Hegedűs K. Lajos miniszteri tanácsos is részt vett. Bokros Elek előadó előterjeszté, hogy ezen törvényjavaslat az általános kisajátítási törvényjavaslatot javaslattal előtérjeszté, abba a emlékek számára részletes kisajátítási szabályok foglaltattak be; minthogy azonban az ezen bizottság által már tárgyalgat általános új kisajátítási törvényjavaslat az igényeknek már megfelelő, emellett a jelen törvényjavaslatnak csak azon fejezetei és intézkedései képezhetik egy új törvény alkotásának tárgyát, melyek kizárólag a emlékek fentartására és azok gondozására vonatkoznak. Emellett a gróf előadói az így tárgyalandó törvényjavaslat beosztásának és ajánlata az általánosban a részletes tárgyalás alapján elfogadni. A bizottság a javaslat általánosban a részletes tárgyalás alapján elfogadja a részletes tárgyalás megkezdésén, az 1-8. terjedő §§. kisebb jelentőségű változtatásokkal a kormányjavaslata értelmében elfogadottak. A tárgyalás további folytatása a holnapi ülésre halasztott.

Polgári házasság.

Zsidó házasság lesz a neve a nép ajkán annak a frigynek, a mely a keresztény és izraelita közötti házasságról címzett majdani törvény alapján létesülend. A törvény címe sincs a legjobban megválasztva. Bármennyire feleljen is meg a szükségnek, a polgári házasság intézményét nem a legnépszerűbb módon vezet be. Még csak az a csodálandó, hogy nem vet valamit különös adót azok nyakára, a kik az új törvényjavaslataban körülrított házasságra fognak lépni, hogy nem okul II. Frigyes porosz király példáján, a ki zsidó házasságot csak úgy engedélyezett, ha a jövedőbeliek a Berlinben államilag fentartott porcellán-gyár készletéből vásároltak.

De ne tréfalljunk. A dolognak igen komoly oldala van.

Egyáltalán ne csodáljuk, hogy a keresztény és zsidó között a házasságot lehetővé kell tenni. A zsidó-kérdés a házassági jogban mindig érvényesülni törekedett. Eleinte csak úgy, hogy magok a zsidók közötti házasságot kellett szabályozni. Ezzel kezdte Poroszország is 1845-ben az első kísérletet a polgári házasság terén. A mint a zsidó házasság nálunk egy udvari kancelláriai rendeletben van szabályozva, az is magán viseli a polgári házasság jellegét.

Mert lássuk csak, miben áll az a polgári házasság? Ott, hol világi törvény szabályozza a házasságot s e felett világi bíróság ítél: ott már létezik polgári házasság, ha nem is oly értelemben, mint ezt mai nap vesztük, a midőn a polgári hatóság által végzendő esketés lebeg szemünk előtt.

A mai protestáns házasság úgy a mint az a budapesti kir. ítélő tábla területén fenáll: szintén polgári házasság. Ugyaníly szempontból létezik már Ausztriában is polgári házasság az osztr. polg. törvénykönyv behozatala óta egész a concordatum életbe léptéig, a midőn is a pápa a törvénykönyv alapján kötött házasságokat úgy élők, mint holtakra kihatólag in radice dispensálta.

Az, hogy a polgári házassághoz a mai felfogás szerint a polgári hatóság által végzendő esketés is megkívántatik, ez már a polgári házasság intézményének tovább fejlődése. Ez egy hatalmas lépés a házasság saecularisációjára nézve. A polgári házasság még nem jelenti a házasság teljes saecularizációját.

Hogy csak egyet mondjak, Franciaországban ugyancsak létezik polgári házasság, de az még nincs sok tekintetben saecularisálva, kanonjogi elvtől mentesítve. Így a francia házasság szintúgy felbonthatlan, mint a sacramentalis házasság. Ép a minap történt az a világot foglalkoztató esemény, hogy a francia törvényhozás még mindig nem akarja a házasság felbonthatlanságát deklarálni. A polgári házasságot a felbonthatlanság kérdésében ép úgy védte Didon atya és a pietista Paul Féval, mint maga a törvényhozás.

A mi törvényjavaslatunk szabályzata legalkalmasabban az osztrák közigazgatási polgári házassággal — Nothcivilehe — hasonlítható össze. Evvel szemközt haladás van annyiban a mi javaslatunkban, hogy ki van benne mondva, hogy keresztény és nem-keresztény, helyesebben zsidó között jöhét létre házasság. A mi dr. Felder bécsi polgármesternek az osztrák polgári házasság championjának az urak házában 1876-ban tett indítványának alkalmasan nem sikerült, hogy t. i. keresztény és nem keresztény között házasság jöhessen közvetlenül akként létre, hogy a felek ne legyenek előbb kétfélenek magokat az 1870. évi ápril 9-én meghozott törvény értelmében az állam által elismert válásfelekezettek közül állóknak nyilvánítani: a mi törvényjavaslatunkkal eléretnek. Ennyiben

az 1870. évi osztrák törvényhez képes van, a mi javaslatunkban haladás. De a hanyatlás e törvényhez képest az, hogy csak a keresztény és zsidó közötti házasságtól szól. Midőn nem intézkedik általában a keresztény és nem-keresztény közötti házasságról. Hisz nálunk még az is megtörténik, hogy a katolikus pap saját hívének unitáriussal való összedását is megtagadja azon okból, hogy a házassági frigy nem-keresztények között köttetnek. Aztán vannak az állam által el nem ismert hitfelekezeteink is. Ezeket is mindjárt jó lett volna a törvénybe bele foglalni. Példa arra, hogy ezen a téren is kellene valami szabályzatnak lenni, a Poroszországban az 1847. évi márczius 13-án kiadott rendelet. Persze, hogy a mi törvényjavaslatunk keretében nem csak a dissidens emberek közötti, de a dissidens keresztényekkel való házasságának is szabályozva kellene lenni. Nálunk a nem-keresztény, a ki nem zsidó, semmikép sem juthatna el odáig, hogy kereszténnyel lép hessen házasságra.

Látni való, hogy az osztrák közigazgatási polgári házasság és a mi leendő polgári házasságunk közötti különbség nem csakéj. A miénkre a közigazgatási polgári házasság elnevezése sem illik, ha csak nem azon indulunk el az elnevezésnél, hogy minden törvényt azért hoznak, mert szükség van rá. Az osztrák közigazgatási polgári házasság csak subsidiárius. Anyiban a mennyiben a feleket az illetékes lelkész magától elutasította, mehetnek csak a világi hatóság elé. Nálunk a zsidó és keresztény közötti házasság esetén nem kellene előbb a paphoz menni, hanem mindjárt a polgári hatóságnál kezdhetik az eljárás. Részéről a leendő magyar törvényt olybá veszem, mint obligatorius polgári házasságot, a min az, hogy csak partitális, csak bizonyos házasságokra értetik, nem változtat.

Én így is üdvözölöm a törvényjavaslatot. Teszem ezt nem csak azért, mivel általában a magyar állam souverainitásának nyilvánulását, a jogegyenlőség felé való haladást látom, de egyéb okokból fogva is. Magának a házassági intézménynek megerősítését, konzolidását látom abban, ha csak egy porszemmel is járulunk ahhoz, hogy a házasság intézményét szigorubbá tesszük. A törvényjavaslat nem fog engedni olykönyvű végelválsási módokat, mint a minők nálunk vegyes házasságoknál az akatholikusoknál divatban vannak. Ezek a végelválsók házasságfelbontások olykor a legskandalózusabbak. Innét van, hogy a magyar házasság ép oly diskreditált, mint a magyar esod. Hozzánk — különösen Erdélybe — úgy zárandóknak a fenálló kötelek dacára újra házassoni akaró külföldiek, mint akár a mohamedánok Mekkába. A métey még a katolikus házasságokba is átszivárog, mert könnyű vallásváltozattal segíteni a dolgot. Ezt a lehetőséget a jelen törvényjavaslat mellett nem látom, ha csak a bírói gyakorlat a leendő törvényt nem fogja oly könnyel-

AZ „EGYETÉRTÉS” TÁRCZÁJA.

Tarczay Lajos.

Kis termet, egyenes testtartás, hátrszeggett fő; élénk, piros, magyar jellegű kerek arcz; hatalmas homlok s nagy okos és kedélyes szemek; sötét színtől ólányok, kissé hanyag öltözködés: ime ez volt e kiváló szellemnek, egykor kedves tanárunknak külseje.

Kiváló szellem volt.

Ifjú korában kedvezte tanítványa. Márton István tanárnak a pápai kollegium retundatorának, kiknek emléke ép oly állandó s hagyományokkal ép oly teljes Dunán túl, mint Hatvani a Tisza mentéjén partján. Csak hogy Hatvani emléke az athenia mizistikus kalandjaiban, Márton István pedig a korra és annak tudományos szereplőire szórt voltári hatalmas élezeiben és adomákban bővelkedik. Előcs szellemet a tudományos alosság mellett összes tanítványai közül legnagyobb mérvben Tarczay Lajos örökölte.

Tarczay már ötven év előtt az újabb korak, a tudomány és irodalom s a politika újabb szellemének volt bajnoka. Beutazta Németországot s megjárta annak egyetemét. Onnan hozta haza a hegelii bölcsészetet, mely akkor új dolog volt nálunk. Beutazta Franciaországot is s onnan hozta haza a modern demokrácia szellemét, mely ép annyira új dolog volt a vidéki körökben, a vármegek körzetei s az égg táblabírák körében.

Három jelentékeny férfú állt vele együtt és egyidejűleg vagy csaknem egyidejűleg a pápai kollegium élére. Az egyik ő, a másik Zádor György, a harmadik Boeosz István. Ő fizikus, Zádor jurista, Boeosz historikus. Zádor Györgyöt Deák Ferencz hozta el a katedrálról s ültet a híres bírói székre. Boeosz most is él és ánté, a híres triumvirátusnak utolsó tagja. Osz, rokkant, aggasztán, csak lelke erős már, de az még nagyon erős. Tarczay most temetjük el.

A pápai kollegium a világi javakban ötven év előtt is szegény volt, még sokkal szegényebb, mint most. Tarczaynak az ifjú tanárnak filozófiát, fizikát, eszmetikát, magyar és német irod-

alomtörténetet s több-ezekkel rokon tudományt kellett előadnia. Hol egyezzer, hol egymás után, a mint a szükség parancsolta. Sok tanárt alkalmazni nem lehetett. A felsőbb oktatás terén a munkafelosztás elve nem is volt egy gyakorlatban, mint most. Szaktudásunk nem volt annyi, mint napjainkban, de nekem úgy tetszik, mintha valódi tudásunk mégis lett volna annyi, mint most.

Azokban tudós barátainak provokálni nem akarom, miután velük vitába keveredni nem szeretnék. Kalapot emelek a szakértők előtt, habár azok atomokra osztják is maguk között a nagy világot s úgy veszik azt birtokukba. Az a tudós, a ki egyedül a szivacsfaunát buvárolja, vagy a ki a gombán kívül egyéb isten teremtését nem ismeri, vagy a ki csak a polgári perrendtartással fekszik le és kel fel egész emberéletén keresztül: egyaránt birs tiszteltemet. Hanem azt is ki kell mondanom, hogy nem az ily tudóst tartom legalkalmasabbnak arra: vezetni az ifjúságot; felgyújtani szívében az eszmék tiszta szerelmét; teremteni nemzedéket, mely ne csak megélni, hanem meghalni is tudjon azért, a miért lelkesül. Hitért, hazáért, szabadságért.

Tarczay Lajos azok közé tartozott, a kik így vezették az ifjúságot s ily nemzedéket alkotni törekedtek.

Nem tudományos működése volt legaldásosabb, ámbár ez is nagyszerű volt.

Alig foglalt el tanári székét: sietett korának legújabb bölcséletét magyar nyelvre átültetni. Hegelnek „Phaenomenologie des Geistes” című bölcsészeti művét ültet át nyelvtünkre akkor, a mikor nyelvünk anyagából bizony nehezen lehetett efféle épületet fölemelni. Ő megküzdött a nehézségekkel. Megküzdött az eszmetikában és irodalomtörténetben, sőt a magasabb számtanban is. E küzdelemben edzi meg erejét arra, hogy a fizika magyar nyelvét megteremtse. Mert ezt ő teremté meg, akkor, mikor Bugát Pál az orvosotánét. Fogarassy a törvény tudományát. És én úgy látom, hogy körülbelül Tarczay volt társai közt a legszerencsésebb. Mászavai közt legalább igen sok van, melyek ellen sem Szarvas Gábor, sem a barbarusok és antibarbarusok kifogást nem tesznek, levén azok törlé metzett magyarsága minden kétség felül álló.

Nagy fizikája több kiadást ért s minden újabb kiadás nagy gondallal átdolgozva. A legutolsó, a nehány év előtti, nem állt már a kor színvonalán, az újabb buvárlatok magasztalán. Ma yer hőgyeneretiki elméletének újabb vívmányait az agg tudós már nem volt képes feldolgozni. Betegségének rohamos előhaladása s lelkét romboló családi szerencsétlenségek meggyerzesték már a hatalmas szellemet s elpusztították a kedélynek örök ifjúságát.

De ez csak az utolsó pár évben volt így.

Fizikájának első kiadása fölgerjeszté gr. Széchenyi István figyelmét. A nagy gróf lehetett lennek tartó 1836-ban, hogy a természettani tudományokat aránylag oly nagy tökélylél lehesen magyar nyelven vizsáadni. A mi meglepte őt. Tevékenyen közreműködött, hogy Tarczayt az akadémia rögtön tagjává választás. S midőn vele Budapestben, akadémiái ülésen találkozott: meghívta őt Czenkre, a czeni gazdaság megtekintésére.

Nagy megtiszteltetés volt ez az alig harmincz éves, ifjú, kálmánista professzorra. Nagy bírtokú főúr, első rangú államférfi, országiszerte innepelt politikus Magyarországon nem igen szokta akkor a vidéki professzorokat észrevenni. Sőt még most sem szokta. Hiszen vidéki városainkban társadalmi rang tekintetében a tanárok ma is negyedötöd sorban állanak. Az uraság, a papok, a tisztviselők, az ügyvédek, a tekintélyesebb bírtokosok és kereskedők mind megelőzik a tudomány szerezny bajnokait.

Hanem hát az is igaz, hogy mostani főurainkat Széchenyire hasonlítan nem is szokás másutt, mint a kázmában. (Van hasonlat, a mely szintú: ennek a hasonlatnak se keze, se lába.)

Széchenyi a czeni homokból akkor teremtett virágzó mintagazdaságot. Ezt mutatá meg, ennek titkát magyarázta meg Tarczaynak. De nemcsak ezt. Felárta előtte fenségség lelkének mind den gazdagságát. Elmondá neki, miként kellene az elpusztuló szegény magyar fájból művelt, gazdag elpusztuló szegény magyar irodalmában, nyelvben, szabad nemzetet teremteni irodalmában, nyelvben, jobaiban, alkotmányában, hatalmában őt újít, dicősvé tenni, de úgy, hogy maradjon meg magyarnak.

Ah minő tanítás volt ez a lánglelkű ifjú tudósnak! De ötven évi tanári pályá s tíz ezer tanítvány tesz róla tanuságot, hogy Tarczay méltó volt arra.

Czenkről haza jöve s a nagy reformátor eszméivel felgazdagítva egész lelkesedéssel kezdé meg az ifjúság nevelését. Tudományos előadásait szellemmel, élezelet, nemeres reformizmussal fűszerezte s az ifjú, ki végig hallgatta az előadást, nemcsak tudományban, hanem demokráta miveltésben, hazafi érzelében s nemcsak nagyraevágás ábrándjában vált gazdagabbá.

Sietett felállítani, szervezni és vezetni az ifjúság önképző körét. E körnek „Képző társaság” volt a neve. Ennek elnöke ő volt az ötvenes éveikig. Első tagjai közül Petőfi, Jókai, Kerkapoly, Ballagi, Orlai Petrikus s többen váltak ki, kisebb-nagyobb nevé férfiak az irodalom, a politika, a tudomány, a közélet terén. E körnek jegyzőkönyve ma már nagybecst kéziratokat tartalmaz. S az első ökvönyv, melyet nyomtatásban kiadott, még az Athenaeum korában s az Aurok után is irodalmi becsessé vált. Pedig csak serdülő ifjak voltak munkatársai.

Később tornacsarnokot állított fel. Az ifjúság testi és lelki neveléséről egyaránt gondoskodott. Az ifjak, kik keze alól mentek el tömegesen, hogy a szabadságharcz honvédelgyerőit vegyék elkezelte az utánuk jövő nemzedéknek.

Tanító, bölcs, szerető apa s példás honfölt az ifjúság számára.

A kollegiumban nem volt s most sincs katedra a mezőgazdaság számára. De ő érezte, hogy a magyar embernek, ha boldogulni akar, jó mezőgazdának is kell lennie. Ő tehát nyitott tanfolyamot a mezőgazdaságtanból s gyakorlati oktatásán szót szót, kert és mezőgazdaságot használt fel. Kicsiben mintagazdaság volt ez.

Maga mellé vett bennünket s előadások után tavaszi és nyári napokon vezetett ki vagy a kertbe, vagy a szőlőbe, vagy a börtöllel gazdagságra, mely ott fektét a város mellett. E tanulásos és szép napok feledhetetlenek lesznek előttünk örökké.

A Bach-rendszer sötét hatalma uralkodott

föltöttük, mikor én már tanítványa lettem. De mi ifjak ő mellett nem éreztük ennek súlyát. Derült lelke, hatalmas kedélye, a nemzet jövőjében vetett határozott hite s az osztrák iránti kiutasítatlan gyűlölet fényével, szabadsággal s honfidelitással árasztá el azt a kis kört, melynek ő volt a centruma, s melynek mi ifjak valánk peritóriái.

Sétáltunk vele a szabadban; tanultuk a fák oltását, ültetését, nemésztését; oktatott az okos gazdálkodásra s a becsületes takaróskorra. Ha mi magyarkorult úgy mondtá — nem leszünk különbek, mint szomszédaink: akkor alpusztulunk, megöl bennünket a civilizáció! Előhozta őseinket, a nemzet nagy férfait s azok tetteit s tetteikenek dicősségekkel lelki örök édeszere használt fel. A legnagyobb görög bölcsékné sátoaktasait volt az ővéhez hasonlók.

Évtizedek óta az érnek május és szeptember havát Balaton-Füreden szokta eltölteni: Ezeltt négy évvel pár hetet társaságban tölthettek el ott. Kimentünk a parkba s eltévedtünk a szőlők közé fel a hegyekre.

Kedélye meg volt, de szellemének sürgőzáró ereje gyengébb, mint egykoron. Hetven éves volt már: a tudomány nem érdeklé annyira, mint hajdan, de nemzetünk sorsa tán jobban nyomta szívét, mint bármikor. Vitalkoztunk is, egy kissé a politika fölött.

Politikákat — ugymond — én már nem értem. Lehet, hogy jó; lehet, hogy jobb is lehetne, ti tudjátok. De én arra érlek benneteket: ha van előttünk még idő, kövessetek el mindent: hogy a magyar faj szaporodjék, hogy a mikoresz beteljen az ezer esztendő ránk itt e földön; ne talájon az itt más csak magyart. Nem érem meg, én nem, oh pedig még azt szeretném megérni!

Élénk nagy szeméből kieserült a köny.

Vigasztaltam. Szavaimra forrón szorítá meg kezem.

Halála váratlanul sújtott le. A legjobb tanárok, a legnemesebb szellemek egyike hunyt el. A megújuló nemzeti közélet fél század előtti nagy bajnokai közül oly kevesen vannak már. Most már ő sincs. Tanítványai sokan maradtunk. Tudományt tudjuk tán pótolni, bár pótolhatók nemes, nagy szellemét. Áldásunk emlékeztén.

Eötvös Károly.

A magyar földrajzi társaság felolvasása este 5 1/2 órakor a Földrajzi Múzeumban. Felolvasók: Dr. So-

revez 56. é. részének VII. k. király 9. 25. végrendelet. — Fen-

Intés. Apajone, a vízi tündér. Operett 3 felv. Irta Zelli F. és Genes R. Ford. Rákosi J. és

Népszínház. A szegény alapjává: A DEMONDE. Vigjáték 5 felv. Irta J. Dumas. Fordította Felcki

Table with 2 columns: A vonat indul. Az osztály állományváltás idő-határolása. Lists train schedules and class changes.

Hajóforgalom. A Duna balpartján közeledik vízi járművek köztük

MELEGRENYEK NEVORSÓJA. Aranyas szálloda. Vilnai H. hadn. Bécs.

Erzsébet-szálloda. Geröly L. né K. Szt. Miklós. Popovics J. pléb. Szu.

Időjárás. Az időjelző intézet átvitelti jelentései 1931. március 23. reggel 7 óra

Table with 2 columns: A vonat megérkezik. Az osztály állományváltás idő-határolása. Lists train arrivals and class changes.

Kivonat a hivatalos lap márc. 23. számából. Arvaresek a fővárosban. Károlyi David 3945 ft-ra

Nemzeti szálloda. Ronyi J. né h. M. Sziget. Schreiner Z. h. b. Szabadság.

A Bolond Istók titkos végrehajtó bizottsága. Előtti esti feltételek a Bolond Istókra:

Table with 4 columns: Állományok. Lists various categories and their corresponding values.

Table with 2 columns: A vonat megérkezik. Az osztály állományváltás idő-határolása. Lists train arrivals and class changes.

"Margit" gyógy-forraszvíz. növekvő fogyasztása a víz kétégebevalandó gyógyhatásának

Borral használni is kiterjedt kedvező-ségeket örvendő. Hamisítások ellenőrzése tekintetűl figyel-

BUDAPESTI SZÍNHÁZOK. Nemzeti színház. Csütörtök, március 24-én: HAMLET.

Áttekintés a mai időjárásnak. Európában a depresszió (751-754) a kontinen-

Table with 2 columns: Vízalás. Március 23-án. Lists water levels and other data.

CSÁVOLSZKY LAJOS. Elhaltak névsora Budapesten március 22.

Közvetlen forrásból salongarnitúrákat. legújabb divati (renaissance motornak) nagy választék

Nemzeti színház. Csütörtök, március 24-én: HAMLET. Személyek: Odry L., Laertes, Pali.

Áttekintés a mai időjárásnak. Európában a depresszió (751-754) a kontinen-

Table with 2 columns: Vízalás. Március 23-án. Lists water levels and other data.

Large financial table with multiple columns: A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzetei (azonos a P. Lloydéval) március 23. Includes sections for Búza, Értékpapírok, and various bank shares.

ROTTER IZIDOR, bank- és váltóüzlete Budapest, Gizellater 3. sz. Haas-féle palota átellenében. vásárol és elad minden itt füljegyzett értékpapírt a legszilárdabb módon.

Table with 2 columns: BÉCSI TŐZSDE MÁRCIUS 22. A. Általános államadóság. B. A királyi tanácsban képviselt...

Table with 2 columns: D. Földterhek. k. 100 ft pp. E. Más közlekedések. F. Záloglelték, jelzálog-követ-

Table with 2 columns: H. Külföldi sorozatok. I. Bankok részvényei. J. Bankok részvényei.

Table with 2 columns: K. Külföldi vállalatok részvényei. L. Váltak (Létra). M. Váltak.

Table with 2 columns: N. Váltak. O. Váltak. P. Váltak.